

Södertörns högskola | Institutionen för lärarutbildningen

C-uppsats 15 hp | Utbildningsvetenskap avancerad nivå, yngre åldrar |

Höstterminen 2010

LEKEN

En studie om pedagogernas syn på lekens
betydelse inom förskolan...

Av: Sevilay Selek

Handledare: Patric Sahlén

ABSTRACT

Title: Teachers' views on the importance of play

Author: Sevilay Selek

Tutor: Patric Sahlén

Period: Autumn 2010

The aim of this study was to investigate whether teachers are involved in children's play, what their perspectives are on the importance of play and what conditions teachers have to stimulate children in their playing. In this study, I've been able to verify that play has a great value for children's learning development. My method have been interviewing four teachers at a kindergarten in order to examine educators' perspective on the importance of play.

The results of my investigation showed that teachers believe that play and role- play have a major impact on children's learning. The teachers especially wanted to point out the importance of children's indulgence in the game. Playing should not just be a moment for kids to learn, but it should also be a time where the kids have fun while they're learning. Teachers use different methods in order to make playing more enjoyable at the same time the kids are learning.

The methods they use are important for children to increase the motivation and desire to learn new things and see the reality. According to the educators it's important that teachers can participate in the play and thereby be role- models and facilitate of play development. Last but not least, the four educators considered that play is an important way to learning.

Keywords: Preschool, preschool teacher, play

Nyckelord: Förskola, förskollärare, lek

FÖRORD

Att skriva en studie om pedagogers syn på lekens betydelse inom förskolan har varit väldigt svårt och ansträngande men å andra sidan har det varit väldigt roligt att undersöka lekens betydelse. Under hela arbetets gång har jag lärt mig otroligt mycket som jag kommer ha nytta i mitt yrke som lärare. Vi lär oss så länge vi lever.

Min största förhoppning med denna studie är att läsaren kan inspireras och engageras i sitt umgänge med barns lek i förskolan. Jag hoppas verkligen att min studie kan ge förnyad insikt om lek som motiverar till ett reflekterande arbetsätt för pedagogerna, där barnets perspektiv samt barns lek står i fokus.

Jag vill tacka alla som har varit tillgängliga och ställt upp för att utföra min studie på bästa sätt. Ett stort tack till förskolan där jag bemöttes med ett stort leende av pedagogerna samt barnen. Tack till min underbara familj och min älskade fästman som har stött mig under hela resans gång. Trots de sömnlösa nätterna har alla stöttat mig och följt med mig från början till slut. Sist men inte minst vill jag tacka min handledare Patric Sahlén som har bidragit med förändringar i min studie och gett mig olika vetenskapliga råd som jag har tagit del av i min studie.

Barnen leker.
När de leker ekar
livets låt i deras lekar.
Gäll och yster eller dystert dov
ljuder den så länge den får lov.

Allt de tror och vet om verkligheten
gör de lek av. Det är mänskligheten.
Vuxna tror att lek är tidsfördriv.
De har fel i detta. Lek är liv. (Öhman 2007, s. 86).

Signaturen Kajenn

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

ABSTRACT	S. 2
FÖRORD	S. 3
1. INLEDNING	S. 5
1.1 Bakgrund	S. 6
1.2 Syfte	S. 8
1.3 Frågeställningar	S. 8
2. TEORI OCH TIDIGARE FORSKNING	S. 9
2.1 Lev S Vygotskij – Vuxnas roll	S. 9
2.2 Jerome Bruner – Vuxnas roll	S. 9
2.3 Lekens betydelse	S. 10
2.4 Pedagogens roll	S. 12
3. VAD SÄGER STYRDOKUMENTEN?	S. 15
3.1 Utveckling och lärande	S. 15
4. METOD OCH GENOMFÖRANDE	S. 16
4.1 Intervju	S. 16
4.2 Urval	S. 17
4.3 Etiska överväganden	S. 17
4.4 Genomförande	S. 18
5. DISKUSSION OM STUDIENS TILLFÖRLITLIGHET	S. 19
5.1 Reliabilitet	S. 19
5.2 Validitet	S. 20
6. ANALYS AV RESULTATREDOVISNING	S. 21
6.1 Pedagogers syn på lek	S. 22
6.2 Pedagogernas roll	S. 24
6.3 Pedagoger skapar förutsättningar för barns lek	S. 27
7. SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION	S. 31
7.1 Fortsatt forskning	S. 33
8. KÄLLFÖRTECKNING	S. 34
9. BILAGOR	S. 35-36

1. INLEDNING

Leken är viktig för barns utveckling. Vi människor är medvetna att det är genom leken som barn har möjligheter att skapa och utveckla sin kreativitet, fantasi, inlevelse, kommunikation samt förmåga att samarbeta och lösa olika problem. I Läroplanen 98 kan man läsa att:

Leken är viktig för barns utveckling och lärande. Ett medvetet bruk av leken för att främja varje barns utveckling och lärande skall prägla verksamheten i förskolan. I lekens och det lustfyllda lärandets olika former stimuleras fantasi, inlevelse, kommunikation och förmåga till symboliskt tänkande samt förmåga att samarbeta och lösa problem. Barnet kan i den skapande och gestaltande leken få möjligheter att uttrycka och bearbeta upplevelser, känslor och erfarenheter (Lpfö 98, s. 8).

Under alla verksamhetsförlagda utbildningar (VFU) har lärarstudenter förmodligen märkt och speglat över lekens betydelse. Vi har ofta mött barn som har haft svårt att lära sig av olika anledningar och för sådana barn med svårigheter kan man som pedagog erbjuda barnen att leka. En del lär sig genom traditionella undervisningar och en del lär sig genom leken.

Min förhoppning med denna studie är att läsarna får en fördjupad förståelse på pedagogers syn på lekens betydelse, bli alltmer medveten om pedagogers roll i leken samt vad pedagoger skapar för förutsättningar för barns lek. När man skall skriva en studie är det oerhört viktigt att man väljer ett ämne som man är intresserad av och villig att studera. Som blivande lärare är det viktigt att vara medveten om att lek kan vara vägen till lärandet. Lek kan även vara vägen till kunskap.

Det finns olika tankar om hur förskollärare ska använda leken i undervisningen. En del lärare anser att man som pedagog skall ha en roll i leken och vara med barnen när de ska leka. Medan andra pedagoger anser att det är fel att störa och avbryta barnens lek eftersom de anser att leken blir förstörd när en vuxen deltar.

Det är otroligt viktigt att barn får möjlighet att leka i förskolan. En deltagande pedagog kan ge barnen stöd, harmoni och trygghet i leken. Självklart skall barn leka helt själva också men under en pedagogs kontroll och deltagande får leken en varaktighet. Både barnen och pedagogerna kan genom leken hitta samhörighet och ett bra sätt att utforska världen.

1.1 Bakgrund

Vi människor har i alla tider tänkt kring definitionen av begreppet lek och vad lek egentligen handlar om. Än idag så forskar vi kring detta fenomen och gör det enkelt för oss genom att säga att lek är det alla barn föds med. Birgitta Knutsdotter Olofsson, lektor i pedagogik och psykologi skriver i sin bok *I lekens värld* (2008) att lek ligger inom barnet och väntar som en möjlighet till att barn genom lek skall utveckla sina kunskaper och färdigheter (Olofsson 2008, s. 89).

Alla barn föds med en förmåga att leka precis som att alla barn föds med en förmåga att tala. Men för att barnet skall utveckla ett språk krävs det att man talar med barnet. På samma sätt är det med lekförmågan. För att barn skall utveckla leken måste vi vuxna leka med barnen och lära de att förstå lekens signaler.

Birgitta Knutsdotter Olofsson nämner om folklivsforskaren Marianne Liljequist som berättar om hur man lekte med barnen i det gamla bondesamhället. Under den tiden var det mycket rim, ramsor som vuxna lekte tillsammans med småbarnen. Ett exempel på ett rim och ramsa var enligt följande:

Rida, rida ranka, Hästen heter Blanka
Vart skall du rida? Rida och Fria
Vad skall hon heta? Jungfru Margareta
Den tjocka och den feta (Olofsson 2008, s. 33).

Kommunikationsteoretikern Gregory Bateson studerar hur människor kommunicerar med varandra. År 1955 skrev han en artikel "A theory of Play and Fantasy" som handlar om då han var på zoo och observerade hur apungarna lekte med varandra. Han tittade på hur de jagade varandra, låtsades att de var arga på varandra och bet varandra utan skada. Men varför blev inte apungarna rädda när någon kom farande med ilsket ansiktsuttryck? Plötsligt såg han apungarna vara glada och gav sig in i bråket. Det var i den situationen Gregory Bateson upptäckte att aporna med fina uttryck talade om att det här inte var vad det som såg ut att vara. Det här är lek. Gregory Bateson definierar lek som ett sätt att förhålla sig till verkligheten, det vill säga det som sägs, görs och tänks är inte vad det ser ut att vara. Han menar att det är bara lek och skall beskrivas utifrån lekens intentioner och inte tolkas bokstavligt (Olofsson 2008, s. 6). Ett exempel kan också vara när vi människor till exempel ser hundvalpar som jagar varandra, morrar utan att vara arga och beter sig som om de slåss så kopplar man oftast till att de bråkar. Men det är inte alltid man skall koppla till det. Det kan betyda olika saker. Ser man att hunden signalerar samtidigt med svansföring och kroppshållning så förstår

vi människor att de inte jagar varandra för att bita utan de jagar varandra på lek. ”Deras hotfulla beteende skall tolkas lekfullt” (Olofsson 2008, s. 7).

Margareta Öhman, psykolog och familjeterapeut skriver i sin bok *Empati genom lek och språk* (2003) att vi alla människor har erfarenhet av leken sen vi var små och att det finns lika många definitioner av lek som det finns människor. Hon menar också att ”leken är barnets eget kulturella uttrycksätt” (Öhman 2007, s. 8). Det menas att barn leker för att uttrycka sig och samtidigt är lek barnets sätt att lära sig. Genom att leka reflekterar barnet upplevelser det har varit med om tidigare. Men varför leker barnen egentligen? Jo, för att kunna förstå och utveckla sina kunskaper om sin egen inre och yttre gemensamma värld. Det är främst i förskolan som leken har en stor betydelse och en viktig roll för barns utveckling eftersom förskolan ger barnen möjlighet att utforska och lära sig om lekens olika former (Öhman 2007, s. 18).

Enligt Margareta Öhman är lek barns spontana verksamhet. I leken omvandlar barn sin verksamhetslust, sin nyfikenhet och strävan att utveckla nya kunskaper och färdigheter. ”Genom att sätta leken i fokus, sätter vi barnet i fokus” (Öhman 2007, s. 86). Leken är viktigt för att barnet växer därigenom i sin självkänsla och via leken ökar sin självkänedom och utvecklar sin förmåga att ta ansvar. I leken utforskas och uttrycks olika känslor som till exempel ledsen, glad och arg. För att barnen skall kunna utveckla sin förståelse för den känslan som en annan människa betecknar krävs av barnet att först förstå sina egna känslor. ”I lek utforskar och prövar barnet sin förmåga till omsorg, handling, mod och inlevelse” (Öhman 2007, s. 87). För att förstå andras känslor erbjuder den sociala fantasileken möjligheter till rolltagande, det vill säga byta perspektiv och inta en annan ställning (Öhman 2007, s. 87). På så sätt får barnen möjlighet att utveckla inlevelse och empati.

1.2 Syfte

I läroplanen står det tydligt att förskolans uppgift är främst att lägga grunden för ett livslångt lärande där barns lek och skapande samt barnets eget utforskande står i fokus (Lpfö 98, s. 6). Syftet med min uppsats är att undersöka pedagogers roll i leken och ta reda på vilken syn pedagogerna har på lekens betydelse för förskolebarn. Därför har jag inriktad mig på pedagogerna på förskolan.

1.3 Frågeställningar

Jag kommer i min studie att utgå ifrån dessa tre frågeställningar:

1. Vad har pedagogerna för syn på lek?
2. Vilken roll har pedagogerna för lärande genom lek?
3. Vilka förutsättningar tycker pedagogerna att förskolan har för barns lek?

2. TEORI OCH TIDIGARE FORSKNING

I detta avsnitt kommer en redogörelse om teoretiker Lev S Vygotskij och psykologen Jerome Bruners syn på vuxnas roll som stöd i barns utveckling.

2.1 Lev S Vygotskij – Vuxnas roll

Lev S Vygotskij (1978) anser att pedagogen har en nyckelroll och det är att hjälpa barnen att lära sig. Han presenterade idén om den *proximala utvecklingszonen* som innebär att barnet kan ha utvecklat en egen färdighet till en viss kompetensnivå där barnen självständigt utan hjälp kan använda sin egen färdighet. Lev S Vygotskij kallar detta för den *aktuella utvecklingsnivån*. Med hjälp av en vuxen kan barns färdighet ökas så barnet kan klara av svåra uppgifter självständigt. Den utökande nivån kallar Lev S Vygotskij för den *potentiella utvecklingszonen* som enligt honom innebär det barnet klarar av på egen hand och det man klarar av med hjälp av en kunnig kamrat eller med hjälp av en vuxen (Moyles 1995, s. 28). Ett exempel: två barn leker med träklossar och har förmågan att bygga ett torn genom att placera fyra klossar ovanpå varandra. En vuxen skulle kunna föreslå att barnen bygger två torn som står nära varandra och sedan kan man ställa frågan hur skulle man kunna bygga ett valv? Ifall det skulle behövas hjälp så kan man nämna att en lång kloss skulle kunna läggas ovanpå. På det sättet skulle barnen förstå hur man bygger ett valv och samtidigt lära sig vad ett valv betyder. Detta skulle inte barnen klara av på egen hand. Barnet befinner sig alltså i den proximala utvecklingszonen (Moyles 1995, s. 28).

2.2 Jerome Bruner – Vuxnas roll

Psykologen Jerome Bruner redogör en liknande idé i begreppet ”scaffolding” som betyder ”byggnadsställning”. Enligt Jerome Bruner innebär det en struktur som används när en byggnad byggs från grunden. Eftersom byggnaden blir högre och högre så växer byggnadsställningen. Byggnadens framväxt är en analogi (likhet) till utvecklingen av barnets förmågor och inställningen är en analogi till hur vuxna skall stötta denna förmåga (Moyles 1995, s. 28-29). Han menar att man kan se barnets utveckling såsom byggnadsställningen att man börjar barnets utveckling i grunden och ju högre barnet utvecklar sina kunskaper så bygger man på barnets utveckling. Vuxna skall vara där från början och stödja barnen och bygga på barns kunskaper och erfarenheter som en byggnadsställning. Både Vygotskij och Bruners idéer är viktiga för förskolepedagogerna eftersom båda ger relevanta idéer om hur vuxna kan förhöja barns lek och understödja deras utveckling.

2.3 Lekens betydelse

Karin Grönvall, bibliotekschef på Södertörns högskola skriver i sin bok *Utan lek inget liv* (1990) att lek är en viktig del i barns liv eftersom leken hjälper barn att hantera sin omgivning. Under leken upptäcker barn sin styrka, svaghet och utvecklar sin förmåga och intressen till att lära sig. Karin Grönvall anser att ”leken erbjuder barn tillfälle att utvecklas socialt, emotionellt, intellektuellt och fysiskt” (Grönvall 1990, s.12). Karin Grönvall definierar dessa begrepp enligt följande:

1. Socialt: Genom leken utvecklar barnen sociala färdigheter det vill säga genom att samspela med barn och vuxna lär barnen sig hur sina uppföranden får effekt på andra och blir medveten om vilket uppförande som är accepterat i det samhället som de befinner sig i. (Grönvall 1990, s. 13).

2. Emotionellt: Här blir barn medvetna om sina känslor och på vilket sätt de ska handskas med de. I leken får barn möjlighet att lära sig om sina egna känslor och dessutom andra människors känslomässiga gensvar. Karin Grönvall anser att ”leken ger närhet” (Grönvall 1990, s. 13). När barn leker till exempel mamma rollen så får barn närhet och en upplevelse av hur det är att vara mamma och tränar på sin egen mamma roll. Den vanligaste rolleken barnen leker på förskolan är bland annat mamma- pappa och barn leken. Ibland händer det att barn leker själv men det är vanligt att man är flera kamrater som leker tillsammans. Ett exempel är följande:

Joel och Josefin leker baby inspirerade av sin nya kusin. ”Jag var mamma och det här var min baby”, säger Josefin. ”ja, och jag var mamma till den här babyn”, säger Joel. ”Nej, du kan inte vara mamma för du är ju en pojke. Du får vara pappa”, rättar Josefin. ”Ja, men jag LEKER att jag är mamma.” Och då är han mamma (Olofsson 2008, s. 14).

3. Intellektuellt: Genom att barn leker ökas den intellektuella utvecklingen. Då får barn möjlighet att upptäcka, utforska och experimentera om världen runt omkring sig. Detta leder till att de förstärker saker och lär sig att berika och utveckla förståelsen av de samt utvecklar en nyfikenhet som kan fortsätta hela livet. ”Jag leker det jag har varit med om och får distans” (Grönvall 1990, s. 13). Det menas att barns upplevelser blir gripbara.

4. Fysiskt: I leken ökar givetvis den fysiska utvecklingen. Den fysiska utvecklingen sker när barn får hoppa, klättra, kasta och fånga. Samtidigt som barn leker utvecklas barns koordination och musklerna. När vi säger att barn utvecklas så innebär det att barn blir bättre

på till exempel att springa då utvecklas barns kondition, barn gör framsteg och mognas. Leken som inte är en utfyllnad av fritiden utan en förutsättning för utveckling” (Grönvall 1990, s. 14). Grönvall definierar begreppet utveckling, ”utveckling betyder: bli bättre, förkovra sig, göra framsteg, mogna, fördjupa sig, göra verklighet av sina anlag” (Grönvall 1990, s. 14).

Pedagogerna har en viktig roll i barns lek. När ett barn till exempel inte vill leka så har en pedagog uppdrag att hjälpa barnet genom att stödja, uppmuntra och motivera för att alla barn skall få möjlighet att delta i olika lekupplevelser. Det menas att barns möjlighet till utveckling är beroende av vuxnas uppskattning, förståelse samt erbjudande av olika lekmöjligheter (Grönvall 1990, s. 14). Journalisten Gabriella Ekelund skriver i sin bok *Barnet och leken* (2009) att barn genom leken utvecklar sin kreativitet och fantasi, vilket utvecklar språket som berikar barnens sätt att bli erfarna och upptäcka världen (Ekelund 2009, s. 29). Marita Lindahl, professor i barnpedagogiken skriver i sin bok *Lärande småbarn* (2008) att begreppet ”språk betraktas som kommunikationsmedel för att överföra information från en individ till en annan” (Lindahl 2008, s. 38).

Enligt Birgitta Knutsdotter Olofsson och Karin Grönvall är de sociala lekreglerna: samförstånd, ömsesidighet och turtagandet (Olofsson 2008, s. 25). Karin Grönvall ger ett exempel på lekens betydelse som är turtagandet. ”När det är min tur och när det är din” (Grönvall 1990, s.16). Samtidigt som barn leker lär barnet om vad som är lek och vad som är allvar. På så sätt lär barnet sig när det är min och respektive din tur. Karin Grönvall skriver att den vuxne lämnar initiativet till barnet och barnet får svar på sina egna initiativ. Ett exempel som hon ger i sin bok är om en vuxen till exempel rullar en boll till barnet och barnet springer fort och hämtar den så vill barnet göra den hela tiden. Efter en stund kan den vuxne ta över och lämna initiativet till barnet och låta barnet rulla bollen till vuxne istället. Detta gör en vuxen för att barnet ska få pröva själv och ta egna initiativ. På så sätt turas de om bollen. För att leken ska vara en bra lek krävs av barnen att behålla harmonin och lära sig de sociala lekreglerna. Birgitta Knutsdotter Olofsson anser att barn i grunden måste lära sig tidigt med en vuxen och sedan i lek tillsammans med kamraterna (Olofsson 2008, s. 25). Enligt Karin Grönvall innebär begreppet samförstånd att både barnet och den vuxne förstår att det är lek. Enligt Karin Grönvall innebär begreppet ömsesidighet att både barn och vuxna lyssnar på varandras förslag och rättar efter varandra (Grönvall 1990, s. 16). Fördelen med turtagandet är att ibland får en vuxen bestämma och ibland bestämmer ett barn det vill säga man turas om. Nackdelen med turtagandet är att barnet får en uppfattning om att det är alltid han/hon som får bestämma. För att leken skall lyckas på bästa sätt är det viktigt med ömsesidighet och samförstånd som ligger till grund för

leken (Grönvall 1990, s.16).

Birgitta Knutsdotter Olofsson tillägger att om det är obalans om vems initiativ som skall bestämma går den förfördelade ut ur leken och säger ”Då är jag inte med” Oftast när vuxna deltar i barns lek gäller även lekreglerna för de och om de inte följer reglerna så blir de lekförstörare. Det finns förskollärare som tar över leken och bestämmer över barnens lek eller ger förmaningar över barnen sätt att leka. Då säger barnen oftast ”Du får inte vara med” (Olofsson 2008, s. 26). Titt- ut leken är ett utav barns favorit lek och beskrivs som den tokiga och skojiga leken. Karin Grönvall anser att lekens viktigaste grund är att barnen eller vuxna överraskar, gör saker bakvänt eller att någon/ något plötsligt dyker upp på oväntade ställen. I denna lek är det viktigt med ömsesidighet och samförstånd eftersom förtroendet måste finnas i leken (Grönvall 1990, s. 18). En del barn som leker titt- ut leken är medveten att det bara är en lek det vill säga att det är samförstånd och en del barn blir rädda när någon i leken dyker upp som till exempel ett barn som har klätt ut sig till ett spöke.

2.4 Pedagogens roll

När barnen leker behöver de även vuxna i sin värld. ”Vissa lekar som barnen väljer kräver vuxendeltagande” (Grönvall 1990, s. 79). Bygglekar, djurhållning, olika teaterlekar är sådana lekar som vuxna blir ombudda att bistå med hjälp. Men hur mycket hjälp skall vi ge? När skall vi visa och när skall vi förklara för barnen? Frågorna eller rättare sagt bakgrunden till frågorna utgörs mellan barnens egen värld på egna förutsättningar och en vuxen värld där barn får finnas med om de fränsäger sig initiativet. Människor skall aldrig glömma att ”en lekplats skall vara till för alla, även vuxna” (Grönvall 1990, s. 80). Lekledaren har till uppgift att skapa en trygg miljö där barnens egna fantastiska åsikter och idéer kan gestaltas. Barn bör få möjlighet att upptäcka och utforska saker.

Lekledarens uppgift är också att ge barnet sin uppmärksamhet genom att se på barnet och intyga det barnet gör. När barnen leker skall vuxna enligt Karin Grönvall inte göra ingrepp i barnen lek eftersom ingrepp är övergrepp (Grönvall 1990, s. 143). Birgitta Knutsdotter Olofsson uttrycker att barn som blir avbrutna i sin lek blir aggressiva och irriterande (Olofsson 2008, s. 13). Under barnens lek lägger vi vuxna märke till att leken blir mycket dramatisk med krig och dödande. I en sådan situation har lekledaren uppgift att framhäva att det är en lek som barnen leker. Men däremot skall man understryka att barnen måste se skillnaden mellan lek och allvar. Om man till exempel ser att det uppstår störningar när barnen leker och kastar saker på varandra är det inte längre fråga om lek. För att vuxna skall gå in i leken måste man lämna eller bortse från verkligheten. Birgitta

Knutsdotter Olofsson menar att man skall strunta i verkligheten och ha roligt för en stund. Det krävs trygghet och säkerhet i den aktuella situationen och tillit till andra för att barn och vuxna skall kunna ha fokus i lekens innehåll. Birgitta Knutsdotter Olofsson skriver att ”vuxna, som känner sig dumma inför andra vuxna, vågar inte gå in i barnens lek” (Olofsson 2008, s. 24). För att alla barn skall våga gå in i leken är det viktigt att barnen känner sig trygga och villig att leka. Här har vuxna ansvaret att se till att barnen känner sig trygga och säkra i leken.

Margareta Öhman anser att pedagogen självklart har rätt att ingripa och avbryta leken när det blir allvar. För en pedagog är det svårt att veta när de skall gå in och stoppa leken. Antingen gör de det när de ser att leken går från lek till bråk eller har koll på barnen och lekens signaler. Vidare anser Margareta Öhman att pedagogerna ingriper i en lek för att de tycker att leken går över gränsen eller om barnens föräldrar har haft önskemål om att de inte vill att barnet skall engagera sig i lek. Innan vuxna avbryter barns lek är det viktigt att pedagogerna frågar sig för vems skull skall de avbryta leken (Öhman 2007, s. 135)

Enligt Margareta Öhman är det pedagogernas ansvar att skapa en trygg miljö där barnens lek ger ett optimalt utrymme. Margareta Öhman nämner fem funktioner i sin bok för att skapa optimala lekvillkor. Enligt Margareta Öhman ska pedagogen:

1. Lära ut lekens koder för barn som inte förstår de.
2. Ge barnen trygghet så att de vågar gå in i leken. Där pedagogen har till uppgift att ge stöd för barnen, finnas tillhands samt avbryta leken i en kris situation.
3. Ge barnen den tid och det utrymme som behövs.
4. Visa barnen respekt när de leker genom att inte avbryta barns lek. Pedagogen skall istället bevaka genom att ta på allvar.
5. Sist men inte minst ”är det den vuxnes uppgift att vattna och ge näring åt plantorna i lekens trädgård genom att förse barnen med gemensamma upplevelser att leka utifrån, material att leka med och tid och plats för leken att blomstra” (Öhman 2007, s. 113).

Barnen leker sådant som är betydande det vill säga sådant som anses vara viktig för de, något barnen har erfarenhet av eller rättare sagt något de vill ha mer erfarenhet av. Barn prövar oftast ruskigheter för att man har kontroll över leken och det är barnen som bestämmer hur farligt leken skall vara. Pedagogerna utgår ifrån det barnet anser vara viktigt. Karin Grönvall skriver att ”det som är viktigt för barnen är oftast sådant som är viktigt för vuxna” (Grönvall 1990, s. 34).

Karin Grönvall skriver att vi människor har i samhällsplaneringen lärt oss att barnens lek skall leda till att stimulera barnens sinnen, ge möjligheter till utveckling men samtidigt vara roliga för stunden (Grönvall 1990, s. 64).

Universitetslektor Janet R. Moyles skriver i sin bok *Släpp in leken i skolan* (1995) om fyra metoder som anses vara viktigt för pedagogerna. Dessa fyra relevanta metoder är:

- 1. Vuxna skapar modeller:** Pedagogerna deltar i leken, engagerar sig och visar genom att spela upp en roll på ett effektivt sätt så att barnen utvecklar en förståelse. Om man till exempel skall leka "läkare" kan pedagogen visa en docka som skall föreställa en baby och låtsas att en blyertspenna är en termometer. Detta leder till att barn utvecklar både fantasi, förståelse och även "läkaryrket". Leken kan utvecklas vidare genom att man tar upp olika begrepp som medicin, sprutor också vidare och låter barnen vidareutveckla leken på egen hand.
- 2. Vuxna ger verbal vägledning:** Pedagogerna deltar inte i leken utan vägleder barnen genom att ge olika förslag som hjälper barnen att utveckla de roller de antar till exempel mamma eller pappa rollen. Att mamman lagar maten och pappan läser tidning efter kvällsmaten.
- 3. Träning i tematisk rollek:** Barnen får möjlighet att spela upp en roll genom att spela i drama eller i familjescener.
- 4. Träning i fantasilek:** Pedagogerna tränar barnen i färdigheter med fokus på olika låtsasaktiviteter. De tränar till exempel på att använda ansiktsuttryck som beskriver olika känslor som (glad, arg, sur, ledsen). (Moyles 1995, s. 23-24).

I en barngrupp finns det ofta en eller flera barn som inte vill delta i leken. De förstår inte vad de övriga barnen gör i sandlådan eller vid vattenpölen. Därför väljer barnen att stå utanför leken eller förstör för andra barnen som leker. Barn som inte deltar i leken är en utmaning för pedagogerna på förskolan (Olofsson 2008, s. 82). Hur skall en pedagog få in barnen inom lekens trygga ram till lekens värld? Birgitta Knutsdotter Olofsson nämner några anledningar till varför barnen inte leker. Första anledningen är att leken kräver trygghet. Barn som känner sig otrygga har svårt att koncentrera sig, är oroliga och lättstörda. Både oro och oförmåga är oftast orsaken till att barn inte vill leka. Andra anledningen kan bero på familjeproblem. Föräldrarna kanske varken har ork eller lust att leka med sina barn hemma. Leken kan ge den glädjen som barn inte kan finna någon annanstans. "MEN- då måste barnen ha lekens verktyg" (Olofsson 2008, s. 82-83), det vill säga veta hur man leker och kan skilja mellan lek och allvar. Birgitta Knutsdotter Olofsson uttrycker att det

finns barn som inte lärt sig leksignaler. De har svårt att skilja på lek och verklighet.

Ett exempel är följande: ”De vill inte VARA häxa, för de förstår inte att de ska LÅTSAS att vara det” (Olofsson 2008, s. 83). Det är viktigt att pedagogerna visar barnen vad som är lek och vad som inte är lek. Pedagogerna måste visa barnen att i leken kan de gå in och även ut när man inte vill leka längre. Genom att pedagogerna också deltar i leken kan barnen känna sig trygga och även garantera de skydd och hjälp.

3. VAD SÄGER STYRDOKUMENTEN?

Förskolans uppdrag är att lägga grunden för ett livslångt lärande. Verksamheten skall vara lärorik, trygg och samtidigt skall det vara roligt för alla barn som deltar i verksamheten. Förskolans uppdrag är också att erbjuda alla barnen en god pedagogisk verksamhet, där lärande, omsorg och fostran bildar en helhet (Lpfö 98, s. 6)

Förskolan skall utgå från barnens intresse, motivation, erfarenhetsvärld och drivkraft till att söka nya kunskaper. Barn söker och erövrar kunskap genom socialt samspel, utforskande och skapande och lek. Även genom att iaktta, samtala och reflektera (Lpfö 1998, s. 8). Förskolan skall erbjuda barnen en trygg miljö som samtidigt utmanar och lockar barnen till lek och aktivitet.

Den skall inspirera barnen att utforska omvärlden. I förskolan skall barnen möta vuxna som ser varje barns möjligheter och som engagerar sig i samspelet med både det enskilda barnet och barngruppen (Lpfö 98, s. 7)

3.1 Utveckling och lärande

Den pedagogiska verksamheten skall struktureras och utföras så att den stimulerar och utmanar barnets utveckling och lärande på verksamheten. Förskolans miljö skall vara öppen, trygg, inbjudande och innehållsrik. Förskolan skall främja leken, kreativiteten och det lustfyllda lärandet samt utgå ifrån barnets intresse och stärka barns lärande till att erövra nya kunskaper, färdigheter samt nya kunskaper. Grunden för den pedagogiska verksamheten är barns utforskande, nyfikenhet och lust att lära sig. Den pedagogiska verksamheten skall utgå ifrån barnens intressen och behov av att lära sig och skapa nya erfarenheter och åsikter. ”Flödet av barnens tankar och idéer skall tas till vara för att skapa mångfald i lärandet” (Lpfö 98, s. 11). Pedagogerna på förskolan skall alltså samarbeta för att erbjuda barnen en god miljö för utveckling, lek och lärande och även uppmärksamma och hjälpa barn med svårigheter av olika skäl.

4. METOD OCH GENOMFÖRANDE

4.1 Intervju

Jan Trost, professor emeritus i sociologi skriver i sin bok *Kvalitativa intervjuer* (1993) att kvalitativa undersökningar innebär att man antingen utför intervjuer eller gör deltagande observationer (Trost 1993). Beteendevetarna Runa Patel och Bo Davidsson skriver i sin bok *Forskningsmetodikens grunder* (2003) att kvalitativa metoder använder man när man skall fånga egenskaper hos någon till exempel om man skall intervjuva en person som har uppfattningar om ett speciellt ämne (Patel & Davidsson 2003, s. 78). Kvalitativa metoder är en bra undersökningsmetod för att förstå personers uppfattningar, förkunskaper, värderingar, intressen och dessutom kan det vara en fungerande metod som möjligtvis leder till att få svar på intervjufrågorna kring hur pedagogerna arbetar med leken samt pedagogernas roll i leken. Jan Trost anser att det är viktigt att man funderar över vart intervjun skall utföras. Han anser att miljön skall vara ostörd och det skall inte finnas några åhörare. Jan Trost menar vidare att det finns platser som både har för- och nackdelar. (Trost 1993, s. 22).

För den som skall genomföra en kvalitativ intervju är det troligen en fördel att man har förkunskaper och är förberedd inom det område som ska studeras. Enligt Patel & Davidsson kan forskaren förbereda sig genom att studera tidigare forskning inom området och på så sätt skaffa sig en teoretisk kunskap som är aktuell för studien. Jan Trost uttrycker att man aldrig skall börja en intervju med allmänna frågor utan med specifika och jordnära frågor eftersom den intervjuade personen inte skall behöva svara genom en förvirrad och oförstående blick (Trost 1993, s. 42). Detta understryker även Patel & Davidsson som anser, för att underlätta samtalet är det viktigt att intervjuaren kan samtala med intervjupersonen så att han/hon inte blir hämmad. Enligt Patel & Davidsson innebär det att intervjuaren bör kontrollera språkbruk, gester och kroppsspråk som intervjupersonen ger (Patel & Davidsson 2003, s. 78)

Skall man använda bandspelare vid intervjun? Jan Trost anser att användning av en bandspelare har en uppsättning både fördelar och nackdelar. Fördelarna är att man kan lyssna till tonfall och ordval upprepade gånger och dessutom skriva ut intervjun och läsa vad som ordagrant har sagts av den intervjuade personen. Fördelarna med en bandspelare är också att man inte behöver anteckna utan man kan istället koncentrera sig på frågorna och svaren. Nackdelarna med bandspelare är att det tar längre tid att lyssna till banden och att det är jobbigt att spola fram och tillbaka för att nå rätt på en

detalj som intervjuade personen har sagt. Det finns alltid människor som vägrar att bli inspelad på band (Troost 1993, s. 29). Därför krävs intervjupersonernas tillstånd (Patel & Davidsson 2003, s. 83). Staffan Stukat, filosofie doktor i pedagogik skriver i sin bok *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap* (2005) att efter att man har spelat in intervjun på en bandspelare kan man därefter transkribera som Staffan Stukat nämner. Han konstaterar att ”både transkriberingen och de upprepade genomläsningarna av materialet inklusive jämförelser av intervjuer är oerhört tidskrävande” (Stukat 2005, s. 63).

”I vår kultur hör det till att man tittar på den man talar med” (Troost 1993, s. 47). Om man inte gör det kan det uppfattas som att man är generad och besvärad vilket en intervjuare aldrig skall vara eftersom den intervjuade kan uppfatta fel. Jan Troost menar att det också kan uppfattas som brist på intresse och det intrycket får man som intervjuare absolut inte ge. ”Intervjuaren skall bete sig naturligt enligt sitt eget beteendemönster men med vissa avslipningar” (Troost 1993, s. 47).

Intervjun med pedagogerna avslutades genom att jag tackade de för ett trevlig intervju, tackade för att de givit mig en hel del av sin tid, sin energi och av sig själv genom att delta i intervjun. Man tackar för sig och stänger bandspelaren (Troost 1993, s. 61).

4.2 Urval

Jag har i min studie intervjuat fyra pedagoger på en förskola. Jag valde att genomföra mina intervjuer på min tidigare VFU- plats eftersom jag har bra kontakt med pedagogerna på förskolan och även känner till området mycket väl. Under min praktik plats har jag tagit ställning till pedagogernas syn på lekens betydelse.

4.3 Etiska överväganden

Den 25/10-2010 åkte jag till min tidigare VFU- plats och träffade min handledare på förskolan. Samtidigt som jag var där och pratade med henne så träffade jag hennes tre kollegor och barnen på förskolan. Jag frågade pedagogerna om jag kunde utföra intervjuer med de som jag skall använda i min studie. Jag benämnde att det skall vara anonymt i arbetet och att jag skall namnge pedagogerna som Sara, Bente, Anna och Maria. ”I anslutning till att man tar den första kontakten och/eller vid intervjuens start skall man upplysa om att det man talar om betraktas som strängt konfidentiellt, dvs. ingen utomstående kommer någonsin att få ta del av något på sådant sätt att den enskilde kan röjas eller igenkännas” (Troost 1993, s. 20).

4.4 Genomförande

Efter deras godkännande bokade vi tid med varje pedagog och jag informerade pedagogerna om att min studie handlar om pedagogernas syn på lekens betydelse inom förskolan samt presenterade mitt syfte och mina frågeställningar. Staffan Stukat anser också att man bör beskriva undersökningens syfte och tillvägagångssätt för de deltagande samt hur resultaten kommer att användas och presenteras i undersökningen. (Stukat 2005, s. 131).

Som jag tidigare skrev så anser Jan Trost att intervjuerna skall aldrig börja med allmänna frågor utan intervjuerna skall inledas med specifika och jordnära frågor. Därför har jag valt att börja intervjun genom att ställa bakgrundsfrågor eftersom detta enligt mig leder till en nära kontakt med den intervjuade samt för att den intervjuade personen ska känna sig trygg och säker.

Bakgrundsfrågorna ger kort information om den intervjuade personen. Frågorna finns med i bilaga 2. Intervjufrågorna har varit stödfrågor för att jag skall kunna besvara mina frågeställningar. Jag har till största del utgått ifrån mitt syfte när jag skrev frågorna till intervjun. Jag funderade ganska länge och tänkte först vad är det egentligen jag vill få ut av mitt arbete? När jag tänkte ur den synvinkel underlättade det för mig när jag skrev upp frågorna. Dessutom är det viktigt att man är väl förberedd och har tänkt igenom vad man egentligen är intresserad av att veta från den intervjuade personen. På så sätt har Jan Trosts rekommendationer varit ett bra tips för mig att tänka på innan mina intervjuer genomfördes.

Jag har använt mig av enskilda intervjuer med fyra pedagoger som arbetar på förskolan eftersom författaren Jan Trost rekommenderar att man skall undvika att intervjua två eller flera personer samtidigt (Trost 1994, s. 24). Nackdelarna med att intervjua flera personer samtidigt är att de tystlåtna inte kommer så lätt till tals. Jan Trost anser vidare att nackdelarna med gruppintervjuer är att de intervjuade personerna blir lätt påverkade av varandra och detta leder oftast till att man får samma majoritetssynpunkter (Trost 1993, s. 24).

För att tydliggöra mina intervjuer har jag använt mig av en bandspelare där jag spelade in mina intervjuer med pedagogerna. Som jag tidigare skrev på metoddelen så anser Jan Trost att många människor vill inte bli inspelade på band (Trost 1993, s. 29). Därför har jag bett om tillstånd. Innan jag skulle genomföra mina intervjuer funderade jag på om jag verkligen skulle använda mig av en bandspelare eftersom jag trodde att det skulle vara svårhanterlig vid samtal med pedagogerna. Att använda sig av en bandspelare är något jag tipsar läsarna om för att man kanske inte hinner skriva

exakt som pedagogerna säger då har man åtminstone inspelningen som säkerhet.

När jag genomförde mina fyra intervjuer med pedagogerna upptäckte jag att miljön har en stor påverkan för att intervjuerna skall fungera bra. Det är viktigt att den intervjuade känner sig trygg i miljön och inte känner sig stressad. Pedagogerna valde att genomföra intervjuerna i deras arbetsrum eftersom pedagogerna ansåg att det var trevlig och lugn miljö och inget störande inträffar. Men plötsligt ringde telefonen och hennes två arbetskamrater kom inklivande. Som jag tidigare nämnde håller jag med Jan Trost som anser att alla platser har både för- och nackdelar.

Mina fyra intervjuer med pedagogerna tog fyra timmar det vill säga varje intervju tog en timme att genomföra. Som jag tidigare har nämnt ger Staffan Stukát ett bra tips om att man kan använda sig av transkribering men han pekar på att transkriberingen av intervjuer är oerhört tidskrävande. Därför valde jag att genomföra transkriberingen efter intervjun vilket tog ganska lång tid och blev många sidor. Eftersom jag valde att skriva ut intressanta delar av inspelningen sparade jag tid och bortsåg från mindre intressanta och relevanta avsnitt.

5. DISKUSSION OM STUDIENS TILLFÖRLITLIGHET

5.1 Reliabilitet

Att veta vad vi människor undersöker handlar om överensstämmelse mellan vad vi skall undersöka samt vad vi vill undersöka. När vi skall undersöka något så är det väsentligt att vi gör det på ett tillförlitligt sätt för att få en hög reliabilitet. Reliabilitet innebär enligt Staffan Stukát mätnoggrannhet, tillförlitlighet det vill säga kvaliteten på mätinstrumentet (Stukát 2005, s. 125). Staffan Stukát ger ett enkelt exempel på en minskad reliabilitet: om man vill mäta en människans kroppslängd kan man uppskatta människans längd genom ögonen. En sådan mätning har en låg reliabilitet det vill säga tillförlitlighet. Men om vi istället mäter med en måttband blir värdet mer tillförlitlighet. Beroende på hur hårt man drar i måttbandet under mätande kan värdena skilja sig. Brist på reliabiliteten är enligt Staffan Stukát feltolkning av frågor och svar hos den bedömda (Stukát 2005, s. 125-126).

På min första intervjudel med Sara genomfördes intervjun i klassrummet bland barn. Det ansåg både jag och pedagogen att det inte var rätt miljö. Jag fick då en möjlighet att välja en bra plats till de kvarstående intervjuerna med pedagogerna. Därför är det viktigt att intervjuaren tränar på och inte ger sig ut oförberedd. För att öka reliabiliteten har jag i min studie använt bandspelare och

spelat in pedagogernas röst för att senare transkribera till löpande text.

5.2 Validitet

Att veta vad vi människor undersöker handlar om överensstämmelse mellan vad vi skall undersöka samt vad vi vill undersöka. När vi skall undersöka något så är det väsentligt att vi gör det på ett tillförlitligt sätt för att få en god validitet. Validitet innebär enligt Staffan Stukát ett betydligt svårare och mer mångtydigt begrepp och brukar anges som hur relevant ett mätinstrument mäter det man har valt att mäta (Stukát 2005, s. 126). Även om man har ett relevant mätinstrument det vill säga hög reliabilitet så betyder det inte att det är tillräckligt för att validiteten skall vara hög. Det kan vara så att man mäter fel saker. Detta är ett exempel: Innan jag skulle genomföra mina intervjuer samlade jag in all relevant information och formulerade intervju frågor som jag skulle utgå från. Under första intervjun med pedagogen upptäckte jag att vissa frågor har jag formulerat fel och missat viktiga detaljer som är betydligt viktigare för att mitt syfte och svaret på frågeställningarna ska uppnås. Detta upptäckte även pedagogen också och jag fick då möjligheten att omformulera mina frågor. Den intervjuade pedagogen kanske fick en uppfattning om att mina frågeställningar har brister på en hög validitet och därför fick jag möjligheten att vidareutveckla mina frågeställningar. Därför anser sociologen Ann Kristin Larsen i sin bok *Metod helt enkelt* (2009) att ändra på intervjufrågorna är viktigt för att få en högre validitet i sin studie (Larsen 2009, s. 80).

6. ANALYS AV RESULTATREDOVISNING

I resultatredovisningen har jag tänkt redovisa intervjuerna med fyra pedagoger på förskolan om pedagogernas syn på lekens betydelse samt pedagogers arbetsform. Svaren från intervjun är resultatet på mina frågeställningar och syftet. Utifrån intervjun med pedagogerna har jag valt det som är relevant för min studie. Denna del börjar med en kort presentation av fyra pedagoger. I analysdelen utgår jag från min teori och tidigare forskning och kopplar till intervjun med pedagogerna. De fyra intervjuade pedagogers namn är påhittat.

Presentation av fyra pedagoger

Sara: Sara har varit förskollärare i 17 år och jobbat inom förskolan och förskoleklass.

Förskollärare har varit hennes drömjobb sedan hon gick på mellanstadiet. Hon har valt att bli lärare för att hon har lätt att få kontakt med barn. Att ta del av barns utveckling och vara den som lär ut till barnen och dessutom att höra när barnen ropar fröken, fröken är enligt henne är en stor glädje och det bästa hon kan uppleva.

Bente: Bente har jobbat 26 år som lärare på förskolan. Nej, förskollärare har inte varit hennes drömjobb men hon älskar sitt yrke ändå för att barn är så kreativa och skapar olika aktiviteter genom att använda sig av fantasin. Att se barnen skapa utifrån sina egna verk som både blir roligt och meningsfullt för deras lärande är jättekul att se som lärare, berättar hon. När hon är ute med barnen så brukar hon ibland gå tillbaka till när hon var liten och då känner hon igen sin egen barndom. Tänk att vi också var så små och lekte i sandlådan.

Anna: Anna har jobbat 20 år som förskollärare. Ja, förskollärare har varit hennes drömjobb. Hon har inte egna barn och därför har hon gett all sin kärlek till barnen på förskolan. Hon älskar alla barn, säger hon.

Maria: Maria har varit lärare i 1.5 år och är nyutbildad. Under alla hennes skolår har det funnits många lärare som hon gillat och som även har inspirerat henne, fast detta har hon inte kommit på förrän flera år efter det att hon skilt i från dem. Men alla dessa lärare bidrog till slut att hon nu själv har blivit lärare – precis som de. Hon har hittat sitt verkliga arbete. Det är ett arbete som är en början på barnens utveckling och lärande.

6.1 Pedagogers syn på lek

Sara anser att det är viktigt att man som pedagog ser till att barn har en bra grund redan från förskolan. Hon menar att barnen lär sig grunden i förskolan och ju äldre barnen blir desto mer erfarna blir de. Pedagogen resonerar kring lärande på ett sätt som påminner mycket om Jerome Bruners idé om byggnadsställning (Moyle 1995, s. 28-29). Som jag tidigare skrev innebär byggnadsställning en struktur som används som stöd när en byggnad skall börja byggas från grunden. Sara anser till exempel att man skall bygga på den kunskap som barnet redan har och så länge barnen skapar nya kunskaper så bygger man på barnets utveckling precis som en byggnad. Enligt pedagogen är det viktigt att vuxna kan hjälpa barnen att utveckla leken och understödja barns utveckling. Hon tillägger att man skall börja stödja barnet redan i förskolan så barnet fortsätter att utvecklas. Hennes resonemang påminner om Bente som också anser att barn börjar lära sig i förskolan till exempel att tvätta händerna efter toalettbesök, att inte slå varandra, känna medkänsla när någon är ledsen och så vidare. När barn lär sig dessa grunder har de lättare att klara av situationer i framtiden eftersom dessa exempel som hon har nämnt är sådant som framkommer i vardagen. Bentes resonemang är en bra koppling till det Maria menar. Maria menar att det barnet lär sig i förskolan kommer barn att använda sig av i hemmet. Därför anser pedagogerna på förskolan och även läroplanen säger att förskolans uppdrag är att lägga grunden för ett livslångt lärande. Verksamheten skall vara trygg, rolig samtidigt lärorik för alla barn som deltar i verksamheten. I läroplanen står det skrivet att förskolans uppdrag dessutom är att erbjuda alla barn en god pedagogisk verksamhet, där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet (Lpfö 98, s.6). Detta påminner om pedagogernas resonemang om att förskolan har en viktig uppgift som är att föräldrarna som skall lämna sina barn till förskolan måste känna sig trygga och det gäller även barnen som deltar i verksamheten. Detta framhävde speciellt förskolläraren Bente. Hennes resonemang är att om förskolan inte skulle vara en trygg verksamhet så skulle barn inte vilja komma till verksamheten och detta skulle tyvärr påverka barns utveckling. Barn skulle vara långt ifrån lärandet. Därför är det viktigt att vi pedagoger ser till att barn får möjligheten att lära sig något samtidigt som de har roligt och får möjligheten att leka och se lekens möjligheter. Sara tillägger att barn erövrar och söker kunskaper genom utforskandet, det vill säga att barn forskar, skapar något som leder till ett lärande samt genom socialt samspel. Barn lär sig att samtala och reflektera.

Alla fyra pedagoger betonar vikten av att barn lär sig olika känslouttryck under leken. Sara anser att lek är barnets eget sätt att lära sig. Genom leken reflekterar och bearbetar barnen de upplevelser och känslor som de tidigare har varit med om. Även Anna anser att lek är barns eget skapande. Genom att barnen leker utvecklas de och lär sig massor. Barnen utvecklar medkänsla, de lär sig att leva sig

in i andras känslor. Hon tog upp ett bra exempel: ”Förra veckan var pedagogerna och barnen ute i skogen. I skogen lekte barnen med en koja som pedagogerna och barnen byggde tillsammans. Då var det ett barn som plötsligt ramlade och började gråta. Två barn sprang till honom och började trösta och klappa på ryggen. Då såg pedagogen på de två barnen att de var ledsna och gav all energi till det gråtande barnet och gjorde honom glad igen”. Anna anser att barn utvecklar då empatisk förmåga. Det vill säga barnen förstår hur andra har det och lever sig in i andras situation. Pedagogers resonemang påminner om Karin Grönvall som anser att leken erbjuder alla barn ett tillfälle att utvecklas socialt, emotionellt, intellektuellt och fysiskt (Grönvall 1990, s. 12). Att barn utvecklas emotionellt innebär enligt Grönvall att barn blir medvetna om olika känslor som de upplever (Grönvall 1990, s. 13).

Maria framhäver också att barn under leken lär sig att hantera olika känslor som framkommer när barn är glada, ledsna, arga och sura. Under leken utvecklar barnen olika ansiktsuttryck till exempel hur ansiktet ser ut när man är glad, arg, sur, eller ledsen. Detta anser hon är viktigt för att barn känner av hur andra känner sig och på så sätt vet hur man skall hantera detta. Sara anser också att barn genom leken hanterar dessa olika känslomässiga tillgångar, utvecklar fantasin, den sociala funktionen (lyssna på andra, vänta på sin tur och göra sig hörd). Barn måste få den tiden som de behöver för att lära sig. Som pedagog skall man inte avbryta en början på barns lärande utan vara flexibel och ge barn möjlighet att lära sig något som är viktigt i livet.

Bente gav en bra idé som alla pedagoger kan ha nytta av när det gäller att barn utvecklar förståelse för olika ansiktsuttryck som vuxna även barn upplever i vardagen. Under morgonsamlingen brukar de sjunga tillsammans med barnen. Sången handlar om att barn gör olika rörelser med hela kroppen som beskriver olika känslor som de på egen hand får spela upp för alla. Enligt henne är detta en bra exempel som barn kan lära sig av och samtidigt ha roligt. Därför är lek en viktig del i barns liv. Lek är en del av barns lärande. Under leken upptäcker barnet meningsfulla saker samt utvecklar intresse för att lära sig. Maria och Bentes resonemang påminner om Janet R Moyles metod som är träning i fantasilek. Enligt Janet R Moyles innebär det att pedagogerna tränar barnen i färdigheter med fokus på olika låtsasaktiviteter.

Maria betonade att barnen leker för att det är roligt. Genom att barn leker utvecklas deras kommunikativa kompetens. De lär sig att tala och uttrycka sig så att andra barn förstår och på så sätt förstår barnen varandra och lär sig att tala med varandra. Även Bente anser att leken utvecklar barnets kommunikation och språket. Hon menar vidare att barn i rollek utvecklar alla former av kommunikationsfärdigheter. Detta anser även Gabriella Ekelund som konstaterar att barn genom

leken utvecklar sin kreativitet och fantasi, vilket utvecklar språket som berikar barnens sätt att bli erfarna och upptäcka världen (Ekelund 2009, s. 29).

Alla barn föds med en lekförmåga och förmåga att kommunicera. För att barn skall utveckla ett språk måste föräldrarna kommunicera med sina barn och för att barn skall lära sig lekens regler och signaler bör vuxna leka med barnen (Olofsson 2008, s. 33). Lekens regler och signaler är enligt Bente en del av lekens grunder. Lekreglerna gäller även för vuxna som deltar i barns lek och om de inte följer reglerna blir de lekförstörare. Bente som har jobbat länge med barn har märkt att förskollärarna har i uppdrag att antingen bestämma över barns lek eller ge förmaningar till barnen och låta barnen ta över leken och bestämma hur det skall gå till. Om förskollärarna tar över leken och säger till barnen hur leken skall lekas vill barnen inte vara med. Därför betraktas lärarna som "lekförstörare". Maria svarar på Bentes resonemang och tillägger att pedagogerna skall finnas tillhands när barn behöver hjälp och har svårt att förstå leksignalerna eller hur leken skall gå till. "Pedagogerna skall inte bestämma över leken. Lek är barns egen verk" (Maria)

Sara påstår vidare att leken är bästa redskapet som hon använder för barns lärande. Hon använder olika lekar för att barn i regel lär sig genom lek. Eftersom barnen är små så är de inte medvetna om att det är en inlärningssituation när de leker. Lek är lustfylld och lärorik. När vi leker har vi roligt, men vi lär oss också. Leken utvecklar barnen fysiskt. Hon menar att barnen springer, hoppar och klättrar i träd som leder till att de tränar konditionen. Detta anser även Karin Grönvall som menar att i leken ökar den fysiska utvecklingen. Hon menar att den sker när barn får möjlighet att hoppa, klättra, kasta, fånga och springa. Samtidigt som barn leker förbättras barns koordination och muskler. Utveckling innebär enligt Karin Grönvall att barn blir bättre, gör framsteg, mognar och gör verklighet av sina anlag. Att barn utvecklas innebär att barn blir bättre på att springa och hoppa. Alltså utvecklas barnen (Grönvall 1990, s. 14).

6.2 Pedagogernas roll

Sara dokumenterar barnen i leken och använder portfolioarbete för varje enskilt barn. Tillsammans med barnen väljer hon ut vad som skall sättas i pärmen och försöker reflektera och diskutera kring det som sätts in. På deras avdelning har de en digital kamera som pedagogerna har möjligheten att använda sig av när man till exempel skall ta olika bilder av barn i olika lärosituationer och läroaktiviteter. Hon anser vidare att man även kan spara allt på en CD skiva som följer barnen genom hela förskoletiden. Bente arbetar också med dokumentation. Hon noterar barnen under leken och skriver kort om varje barns lärande. Hon dokumenterar meningsfulla situationer till exempel när ett barn har lärt sig något genom leken. Bente tar även bilder på barns egna verk när de är ute

och leker. Därefter diskuterar man tillsammans med barnen. Alla fyra pedagoger anser att diskussion är viktigt för att barnen får möjlighet att uttrycka sig och deras tankar blir synliga. Att barn får möjlighet att uttrycka sig är något Anna jobbar extra hårt med. Hon anser att vissa barn är blyga och vågar inte uttrycka sig för att övriga barnen skall skratta eller inte visa respekt för den som pratar. I en sådan vanlig situation skall man egentligen fråga sig, vad pedagogen har för roll då? Jo, enligt Sara har pedagogen stor inverkan. Som pedagog har man fått ett uppdrag som är att barn skall lära sig att lyssna, respektera och visa hänsyn för alla i sin omgivning. För barn som inte vågar prata eller rättare sagt inte får möjlighet att prata för övriga barn kan leda till att barn känner sig otrygga i verksamheten. Hennes resonemang stämmer bra med läroplanen som anser att förskolan skall erbjuda barnen en trygg miljö (Lpfö 98, s. 7). Detta anser även Margareta Öhman som menar att pedagogernas uppgift är att skapa en trygg miljö där barnens lek ger ett optimalt utrymme. Pedagogerna bör även skapa en god lekmiljö för alla barn på förskolan (Öhman 2007, s. 113).

Även Maria tillägger att ”pedagogers uppgift är att skapa ett gott klimat och en bra miljö där barnen kan leka och där leken får ett utrymme” (Maria). Hon anser att pedagogen snarare måste vara mycket noggrann i sin planering för att kunna vara flexibel. Barnen upplever inlevelse från oss. Vi pedagoger har också till uppgift att lära ut lekens koder till de barn som har svårt att förstå och som inte hänger med i leken. Pedagogerna skall ge alla barn trygghet så barnen vågar delta i leken. Det är viktigt att pedagogerna finns tillhands när det behövs gripas in eller avbryta leken när det blir allvar. Alla fyra pedagogerna anser att bråklek är en lek som inte är rolig och slutar med konflikt. *Men varför uppstår konflikt?* Konflikten uppstår för att barn som deltar inte är införstådda i leken. Därför ska pedagoger avbryta leken. Karin Grönvall anser tvärtom, att lekledarens uppgift är främst att ge barnet uppmärksamhet, genom att se på barnet enskilt och intyga det barnet gör i leken.

Alla fyra pedagoger anser att pedagogen har en stor inverkan på barns utveckling som är att stödja och hjälpa barn att lära sig. De anser att det finns vissa saker som de klarar av på egen hand men eftersom de fortfarande är små så vänder det sig oftast till vuxna. Som jag tidigare nämnde påstår även Lev S Vygotskij att pedagogen har en nyckelroll och deras uppgift är att hjälpa barnen att lära sig. Hans idé om den *proximala utvecklingszonen* innebär enligt honom att barn kan utveckla sin egen färdighet, till en viss kompetensnivå. Det innebär att barn självständigt kan använda sin egen färdighet. Han kallar detta för den *aktuella utvecklingsnivån*. Den sista nivån kallar Lev S Vygotskij för *den potentiella utvecklingsnivån* som innebär att barnet när det leker på egen hand samtidigt får hjälp av en vuxen att utveckla leken (Moyles 1995, s. 28).

Alla pedagoger anser att deras uppgift är att förklara för alla barn att det är bara lek och rekommendera barnen att delta i leken. Maria anser att man kan även tydliggöra förutsättningarna samförstånd, ömsesidighet, turtagandet och förklara för barnen hur långt det är lek och när det uppstår bråk. Pedagogerna anser att det är viktigt att de visar respekt för barns lek genom att inte i onödan avbryta leken och att inte störa barnens koncentration. ”Pedagogerna måste vara lyhörda, kunniga och välinformerade i sina ingripanden. Det är viktigt att barnen får tillräckligt med tid för att utveckla leken” (Maria).

Även Anna anser att pedagogen skall delta i barnens lek. Hon menar att man skall leka tillsammans med barnen. För barn som inte vet hur tittut - leken skall gå till är det alltid bra att en pedagog finns tillhands och kan delta i leken och samtidigt förklara för barnen hur leken går till. Det är det Maria menar om att pedagogers roll är att förklara för barnen så barn får en uppfattning om hur leken skall utföras. Pedagogen ska helst vara tillgänglig och finnas tillhands för att alla barn ska känna sig trygga. I denna lek anser Karin Grönvall att det är viktigt med ömsesidighet, samförstånd och turtagandet eftersom förtroendet måste finnas i leken (Grönvall 1990, s. 18). Hon menar att en del barn som leker har svårt att skilja mellan lek och allvar. Om en flicka klär ut sig till en häxa som plötsligt dyker upp i leken blir barn rädda. Detta sker för att barn har svårt att se när det är lek och när det är allvar.

Maria anser att pedagoger skall finnas tillhands i både inomhus och utomhus lekar. Hon försöker alltid att finnas vid barnen, så att de lätt kan vända sig till henne när de behöver hjälp eller vill att hon ska vara med och leka. Gör man inte det så ska man låta barnen leka själva och utforska lekens betydelse. ”Vi pedagoger finns för att hjälpa barnen att utveckla leken” (Maria). Detta kopplas till Janet R Moyles som anser att tanken med att en vuxen deltar i lek är för att en vuxen observerar barnets spontana lek och stimulerar till fortsatt lekutveckling. Ett exempel: om barnet leker i sandlådan och låtsas göra kakor av fuktig sand så kan den vuxne hjälpa barnet att utveckla detta till att göra olika kakor i olika storlekar och olika former. På så sätt uppmuntrar pedagoger barn att delta och kanske använda möjligheten till att utveckla barns räknefärdigheter genom att se hur många kakor barnen har tillverkat (Moyles 1995, s. 25). Janet R Moyles resonemang kopplas till Maria som anser att barn på så sätt lär sig storleksordning, att räkna samt lär sig de geometriska formerna som bland annat är (cirkel, kvadrat, rektangel och triangel).

Även Sara anser att förskolläraren vid behov skall hjälpa och stödja barnen till lek. Pedagoger skall hjälpa till att utveckla leken så barn lär sig genom att leka, utforska och skapa egna verk. Hon berättar att de brukar gå till skogen tillsammans med barnen och plocka pinnar av olika längder.

Meningen med det är att barn skall lära sig storleksordning som till exempel kortare än, längre än och så vidare. Genom en sådan lek lär barnet sig olika begrepp. Allt detta lär sig barnen genom att aktivt utforska, experimentera och begrunda, samt sedan diskutera med pedagogerna eller föräldrarna. Detta anser även Karin Grönvall som påstår att genom leken ökas den intellektuella utvecklingen. Hon menar att barn får möjlighet att utforska, upptäcka och experimentera omvärlden runt omkring sig. På så sätt lär sig barn att berika och utveckla förståelse, samt utveckla en nyfikenhet. ”Jag leker det jag har varit med om och får distans” (Grönvall 1990, s. 13). Barns upplevelser blir alltså gripbara.

6.3 Pedagoger skapar förutsättningar för barns lek

Sara och Bente tog upp lekens förutsättningar och grundregler, det vill säga samförstånd, ömsesidighet och turtagandet som tidigare nämndes i studien. Turtagandet och ömsesidighet innebär att barn måste lära sig att turas om och inte tänka att man är den enda som får bestämma hela tiden. Enligt Karin Grönvall innebär begreppet samförstånd att barnet och den vuxne förstår att det bara är lek. Ömsesidighet innebär att både barn och vuxna lyssnar på varandras förslag och rättar sig efter varandra (Grönvall 1990, s. 6). Enligt Bente, Sara och Maria lär sig barnen att skilja mellan lek och allvar, samt när det är min respektive din tur. Barn lär sig att turas om. Sara och Bente tillägger att barn som inte har lärt sig dessa regler kommer att ha svårigheter när de skall leka med andra barn i klassen.

Karin Grönvall tar upp ett exempel om turtagandet i sin bok: Om pedagogen rullar en boll till barnet och barnet springer för att hämta den så vill barnet göra den hela tiden och tänker inte på turtagandet. Här har pedagogen rollen att ta över och lämna initiativet till barnet och låta barnet rulla bollen till pedagogen istället. Detta gör en pedagog för att barnet skall pröva på egen hand och ta egna initiativ. Birgitta Knutsdotter Olofsson tillägger att om det är obalans om vems initiativ som skall bestämma, går den förfördelade ut ur leken och säger oftast ”nej, jag vill inte vara med”. Även när pedagogerna deltar i barns lek gäller lekreglerna för dem också och det är viktigt att de följer dessa regler annars blir de lekförstörare (Olofsson 2008, s.26). Även Sara påstår att barn genom en sådan lek har roligt och samtidigt lär sig att turas om bollen. Alla barn är lika värda och alla måste få möjligheten att delta i leken. Turtagandet har även nackdelar som är att barnet får en uppfattning om att det är alltid ”barnet” som bestämmer hur leken ska genomföras. För att leken skall lyckas bra är det viktigt att förstår och hantera lekreglerna. Pedagogerna anser att lekreglerna är grund för leken.

Bente berättar att på deras avdelning finns det många möjligheter som barnen kan ta del av och använda sig i sina lekar. De har till exempel olika utklädningskläder som barnen kan träna på olika roller med. Det vanligaste är mamma-pappa-barn leken. Flickorna är oftast mamma som lagar mat, diskar och städar. Pojkarna är oftast pappa som sitter framför tv och röker. Denna lek älskar barnen på avdelningen och vill oftast att Bente skall vara med och leka. När Bente är med och deltar i lekar brukar hon vara den gamla farmor eller mormor, som har grått hår och pratar som en gumma. Barnen tar fram ett lakan och pedagogen är den som ligger och skall leka att hon är sjuk. Sen kommer plötsligt ett barn som har klätt ut sig till en doktor och har en spruta i handen. Jag har tidigare nämnt om Janet R Moyles som påpekar att när barn leker doktor kan pedagogen börja med att visa en docka som skall föreställa en bebis och med hjälp av en penna så kan barn föreställa att pennan är en spruta eller en termometer (Moyles 1995, s. 23-24). Sara anser att barn genom rollek utvecklar både fantasi, kreativitet, förståelse och även lär sig läkaryrket. Genom en sådan lek anser Sara att barn lär sig olika begrepp som i detta fall är medicin och sprutor. Barnen kan vidareutveckla en sådan lek på egen hand. Pedagogerna anser att barn måste få möjligheten och tiden som behövs för att de skall skapa egna förutsättningar i leken.

Karin Grönvall anser att "leken ger närhet" (Grönvall 1990, s. 13). Maria och Sara tog upp att när barn leker mamma- papparollen får barnet närhet och en upplevelse av hur det är att vara mamma och pappa. På så sätt tränar barnen på dessa roller. Det vanligaste barnen leker i förskolan är just mamma-pappa leken. Flickor vill oftast vara mamman som är hemma och lagar mat och pojkar spelar pappan som oftast sitter och läser tidning efter kvällsmaten. Händelserna i hemmet spelas oftast upp i förskolan bland barnen. Detta påstod även Bente. Hennes resonemang kopplas till Janet R Moyles metod som är träning i tematisk rollek. Enligt Janet R Moyles innebär det att barnen får möjlighet att spela upp en roll genom att spela i familjescener eller i form av drama (Moyles 1995, s. 23-24). Vuxna ger alltså en verbal vägledning. Janet R Moyles menar att pedagogerna inte skall delta i leken utan de skall vägleda barnen genom att ge olika förslag som stödjer barnen att utveckla de roller de vill leka (Moyles 1995, s. 23-24). När pedagogerna deltar i leken, engagerar sig och spelar upp en roll på ett bra sätt, så att barnen utvecklar djupare förståelse innebär att vuxna skapar modeller som Janet R Moyles påpekar. Genom att vuxna skapar modeller och barn får chansen att se och förstå vad pedagogen spelar för roll ger en förförståelse för barnet. Detta anser Bente är viktigt. Hon menar att barn som har svårt att lära sig är det alltid bra att pedagogerna ger olika exempel och tar fram olika material och visar på sådant sätt så barn förstår vad pedagogen har för roll. Vi har rollen att lära ut för barn som har svårt i lärandet.

Alla pedagoger ansåg att familjerollen uppträder först i barns lek. Genom att barnen leker dessa roller kan de ständigt koppla nya erfarenheter ur verkligheten, det vill säga erfarenheter som barn kan väva i sin lek. Maria anser vidare att barn genom rollek får möjlighet att pröva och berika sin inlevelseförmåga, oftast är det mamma-pappa rollen som barn väljer att leka. Hon tillägger att barn har genom rollek mer möjligheter i andra aktiviteter att bearbeta upplevelser av olika känslor. Det man upplever i verkligheten kan spelas upp i rolleken, till exempel föräldrarollen, förskollärare, polis, sångerska eller annat som barnet har i tanken. Vidare anser hon att känslouttrycken i rollek är starka. Om man till exempel skall vara en elak häxa, så kan det vara härliga roller där barnen lugnt får höja rösten som en elak häxa för att det är ju bara lek.

Alla fyra pedagoger anser att alla barn har rätt att leka. Alla pedagoger lyfte fram vikten om hur viktigt det är att barnen samarbetar med varandra och att man på det sättet lär sig med hjälp av varandra. Bente tog upp ett exempel: Barn kan ha olika erfarenheter och föreställningar av till exempel vad mamman har för roll och vad pappan har för roll hemma. Alla dessa erfarenheter bör stämmas mot varandra. På så sätt får barnen ny kunskap, även djupare kunskap i den bemärkelsen att den blir upplevd och en vidare kunskap som kan utvecklas vidare (Bente). Även Karin Grönvall anser att genom leken utvecklar barnen sociala färdigheter det vill säga barnen lär sig att samspela med sina klasskamrater. Barnen lär sig hur uppförandet får effekt på andra och blir medvetna om vilket uppförande som är accepterat där man befinner sig (Grönvall 1990, s. 13). Alla fyra pedagoger anser att lek är en viktig del i barns lekutveckling eftersom barn genom leken lär sig att hantera sin omgivning.

Anna berättar att hon använder sig massor av olika material som gör leken lustfylld och lärorikt. Hon menar att barnen nappar på de saker och material som man dukar upp. Materialen skall locka barn till lekar eller skapande verksamhet. Anna berättar vidare om att hon lägger fram lockande material på olika ställen, för att barnen naturligt skall kunna välja olika material under leken. Materialen kan bland annat vara utklädningskläder, material för att barnen skall kunna leka affär och andra lockande material. Anna tillägger också att materialet i förskolan och pedagogers inställning till lek och sysselsättning är avgörande för vad barnen kommer att välja när det är dags för fri lek. På avdelningen har de dockrum där flickorna klär ut sig till prinsessor och leker tillsammans. Byggmaterial lockar pojkarna till bygglek. Pojkarna bygger murar, hus, slott och en massa lockande saker. Förskolan erbjuder mycket som barn kan ta del av och leka för att lära sig.

Maria och Sara påstod att det är pedagogers uppgift att se till att det finns gott om material som lockar barn till lek. Genom att vi har material till rollek erbjuder vi barnen att leva sig in i andras

situation. På deras avdelning har de dockrum där barnens föräldrar tar med gamla kläder som inte används som till exempel, dockor, sidenschalar, kjolar, klänningar och olika leksaker. Alltsammans leder till att barn klär ut sig till vackra prinsessor eller prinsar och spelar upp dessa roller för varandra. Enligt Maria är det viktigt att barn spelar upp dessa roller i form av teater och drama. Detta anser hon för att barn känner inlevelse när de spelar teater och genom applåder får barn beröm av varandra. Utklädningskläder skall finnas till för att bygga på barnens upplevelser och erfarenheter. Efter att barnen har lekt, är det viktigt att de lägger tillbaka kläderna i ordning där saker skall befinna sig. Detta visar jag för barnen för att de skall lära sig ordningen både i förskolan och i hemmet. Allt har sin plats.

Det finns otroligt mycket material som Anna använder i avdelningen. Förra terminen hade de vatten tema, då lärde sig barnen om saker som flyter och sjunker. *Vad är vatten? Vad kan man göra med vatten? Vad är vattnet bra för?* Sedan gjorde de ett vattenexperiment och testade om ett ägg kan flyta i vatten. I ena glaset fyllde de vatten och salt och i andra glaset fyllde de bara rent vatten. Sedan lade de ett ägg i varje glas och väntade fem minuter. Efter fem minuter såg barnen att ägget i det salta vattnet började flyta och ägget i andra glaset sjunker. Experimentet kallade barnen för det magiska flytande ägget. Alla barn blev chockade efter resultatet av experimentet. Anna nämnde att efter varje experiment som barn genomför tillsammans och avslutar de alltid med en diskussion. Detta gör hon för att se vad barn har lärt sig utifrån detta experiment. Anna testar barns kunskaper genom att föra en diskussion efteråt. Under diskussion om flytande ägget var det tre barn som svarade:

”Ja, ett ägg kan flyta. Det är saltet som gör så att det flyter. När luften går in i glaset blir vattnet tungt, det blir flytkudde. Saltet sköt upp ägget för att det finns salt” (Pojke, 4 år).

”Vågorna i glaset lyfter ägget. Vattnet rör sig. Saltet är tyngre än vattnet. När man badar på havet kommer det vågor och vi flyter. Det ser ut som et”. (Flicka, 4 år)

”Ägget går uppåt när man fyller på med salt. Utan saltet går den inte upp. Ägget hoppar upp när jag trycker ner den” (Flicka, 4 år).

Alla barnen tyckte att experimentet var jättekul, intressant, coolt och sen ropade barnen vi vill ha fler experiment. Anna dokumenterade detta och påstod att barnen lär sig genom att de deltar i experiment samt utvecklar experiment självständigt.

7. SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION

Jag har använt mig av en kvalitativ undersökning det vill säga genomfört fyra intervjuer med pedagogerna på förskolan. Genom en kvalitativ undersökning har jag på detta vis lättare utforskat och nått mitt syfte med studien. Mitt syfte med denna studie har varit att undersöka pedagogernas syn på lekens betydelse, pedagogers roll i leken, samt vilka förutsättningar pedagogerna har för att stötta barns lek i förskolan. Här nedan kommer jag att sammanfatta mina resultat från intervjun och därefter diskutera de viktiga aspekterna av min undersökning.

Sara anser att barn redan i förskolan skall ha en bra grund för sin utveckling för att barn i regel lär sig grunden i förskolan. Jag tolkar det som att hon menar att ju äldre barnen blir desto mer erfarna blir de. Barn bygger på sin utveckling hela tiden eftersom barnen lär sig hela tiden nytt. Hennes resonemang är det Jerome Bruner menar med byggnadsställning. Så länge barnen skapar nya kunskaper så bygger man på barnets utveckling precis som en byggnad. Jerome Bruners teori anser jag och även Sara är viktig för pedagogerna på förskolan eftersom han ger tips på hur barn utvecklas och hur man som pedagog skall stödja barnen att utvecklas. Det Sara och Jerome Bruner menar är helt klar att man börjar bygga en byggnad från grunden och så är det även med barns utveckling man måste börja lära barn från grunden. När man bygger på byggnaden så blir byggnaden högre och högre. Detta är även med barns utveckling. Ju mer barnen lär sig desto mer utvecklar deras lärande. Resultatet visade sig att barns utveckling är precis som byggnadsställning. Både Saras och Jerome Bruners resonemang håller jag med om. Om man inte har en bra grund att stå på, så får barn svårigheter i framtiden och när det gäller byggnadsställning så är det lika viktigt, om byggnaden inte har en grund så rasar byggnaden.

Resultatet av min studie visar tydligt att barnens upplevelser av lek har en stor betydelse för barns lärande. Leken är inte bara för nöjes skull utan lek har en betydelse för barnets allsidiga utveckling. Det är viktigt att den är både rolig och lärorik. Detta anser även Birgitta Knutsdotter Olofsson och tillägger att lek ger barnen kunskap (Olofsson 2008, s. 112). Jag håller med Birgitta Knutsdotter Olofsson, lek ger kunskap. Genom leken lär sig barn ett lekfullt sätt att umgås med sina kompisar, samspele med varandra, de lär sig att förstå skillnaden mellan lek och allvar. De lär sig även nya saker av varandra, som de senare kan ta del genom varandras erfarenheter. Resultatet visade också att pedagogerna anser att leken har en stor betydelse för barnens lärande. Pedagogerna ansåg att det är viktigt att leken skall vara lustfylld för barnen. Leken skall inte bara vara för att barn skall lära sig, utan det skall också vara ett hjälpmedel för barn.

För att leken skall vara lustfylld använder sig pedagogerna olika metoder som leder till ett lärande. Pedagogerna belyste vikten av att leken på ett enkelt och smidigt sätt, kan leda till att barn utvecklar sin kommunikativa förmåga till lärandet. Maria nämnde att genom att barn leker utvecklas deras kommunikativa kompetens. Detta anser även jag som blivande lärare. Lek är enligt mig inte bara att barn skall ha roligt utan det är en del av lärandet. När barn leker lär de sig att kommunicera med varandra, samspela med varandra och även utveckla medkänsla. Detta är en viktig aspekt som innebär att barn utvecklar empatisk förmåga. Empatisk förmåga innebär att barn förstår hur andra har det och lever sig in i andras situation.

Alla barn föds med en lekförmåga och kommunikations förmåga. För att barn skall lära sig att kommunicera och lära sig lekens signaler krävs av pedagogerna att de hjälper barnen. Detta är det Sara menar med att barn behöver hjälp för att utvecklas från grunden. Utan pedagogers hjälp har barn svårt att lära sig om vad som är rätt och fel. Det är pedagogernas uppgift att vägleda barnen till lärandet. Birgitta Knutsdotter Olofsson konstaterar att för barn skall lära sig att kommunicera behöver vuxna ofta prata med barnen. För att barn skall utveckla lekförmågan skall vuxna leka med barnen och lära barn om lekens regler som tidigare nämndes både på teoridel/tidigare forskning och i analysen. Dessa lekregler är samförstånd, ömsesidighet och turtagandet (Olofsson 2008, s. 33). Pedagogerna ansåg att dessa regler är en del av barns lek.

Alla fyra intervjuade pedagoger anser att pedagogerna har en nyckelroll i att hjälpa barn att utveckla sin lek. Pedagogerna måste finnas tillhands för barn som vill vända sig till pedagogerna, ifall barnen skulle behöva hjälp, eller vill att pedagogerna deltar i deras lek. I min tidigare forskning tog jag upp Lev S Vygotskij som också belyser vikten av pedagogers roll. Han anser att pedagoger har en nyckelroll och deras uppgift är främst att hjälpa och stödja barn att lära sig. I sin teori tar han upp om den proximala utvecklingszonen som innebär att barn självständigt utvecklar sin egen färdighet. Det kallar han för den aktuella utvecklingszonen. Hans teori om den potentiella utvecklingszonen innebär att vuxna hjälper barnen att utveckla lekens förutsättningar. (Moyles 1995, s. 28).

I studien tog jag upp fyra relevanta metoder som berör pedagogerna, dessa är vuxna skapar modeller, vuxna ger verbal vägledning, träning i tematisk rollek och träning i fantasilek (Moyles 1995, s. 23-24). Resultatet visade sig att alla pedagoger anser att rollek är den vanligaste barnleken på förskolan. På avdelningarna befinner sig massor med material som är tillgängliga för barnen. De anser att material till rollek erbjuds för att barnen skall leva sig in i andras situation. Material som är tillgängliga på avdelningen är bland annat sidenschalar, kjolar, klänningar, supermankläder och poliskläder. Utklädningskläder skall finnas till för att bygga på barnens upplevelser och

erfarenheter. Detta anser även jag som blivande lärare. Alla dessa material som förskolan erbjuder är något barn kan ta del av i sitt lärande. Genom att barn klär ut sig spelar de olika roller och dessa material gör leken mer lustfylld. Barn känner inlevelse och lust att leka.

Som avslutning vill jag belysa att alla pedagoger även forskningen visar att leken kan vara vägen till lärandet. Lek ger barn kunskap.

7.1 Fortsatt forskning

Efter denna studie har jag tänkt på att det kanske skulle vara mer intressant att veta om vad barn anser om lek, vad känner barn när de leker? Vad tänker de på? Vad betyder leken för barn? På vilket sätt lär barn sig genom lek? Genom observationer och intervjuer skulle man kunna undersöka mer om lekens betydelse. Att ta del av barns teckningar och göra observationer när de leker skulle ge mer information om lekens betydelse i förskolan.

8. KÄLLFÖRTECKNING

Tryckta

Ekelund, Gabriella (2009). *Barnet och leken*. Stockholm: Sveriges utbildningsradio.

Grönvall, Karin (1990), *utan lek inget liv* . Stockholm

Knutsdotter Olofsson, B (2008). *I lekens värld*. Stockholm: Almqvist & Wiksell förlag

Larsen, Ann Kristin (2009) *Metod helt enkelt*. Malmö: Gleerups Utbildning.

Lindahl, Marita (1998). *Lärande småbarn*. Lund: Studentlitteratur

Moyles, J. R.(2003). *Släpp in leken i skolan*. Stockholm: Runa

Patel, R. Davidson, B. *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur, 2003.

Skolverket, 1998. *Läroplanen för förskolan Lpfö98*. Stockholm: Skolverket.

Stúkat, S.(2005) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Trost, Jan (1993). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Utbildningsdepartementet (1998). *Läroplan för förskola. Lpfö98*. Stockholm: Fritzes.

Öhman, M.(2003) *Empati genom lek och språk*. Stockholm: Liber.

Otryckta

<http://fc.vastervik.se/kvannaren/flotten/flottenlek.dockor09.jpg> (bild till framsidan)

9. BILAGOR

Bilaga 1 - informationsbrev till fyra pedagoger

Hej pedagoger!

Jag är en lärarstudent som läser min sista termin på lärarutbildning med inriktning mot förskola, förskoleklass och grundskolans tidigare år, på Södertörns Högskola.

Jag skriver mitt examensarbete, som handlar om en studie om pedagogernas syn på lekens betydelse inom förskolan. Syftet med min uppsats är att undersöka pedagogers syn på leken, pedagogers roll i leken samt vilka förutsättningar pedagoger skapar för barns lek.

Jag är mycket tacksam om du som pedagog vill hjälpa mig att skriva min studie genom att besvara på intervju frågor som skall behandlas i arbetet. .

Jag vill informera er om att:

- Inga namn på pedagoger kommer att nämnas i studien. Jag har hittat på namn, Sara, Bente, Anna och Maria.
- Skolans namn kommer att utelämnas.
- Intervju med pedagogerna kommer att spelas in på bandspelare men skall raderas efteråt.

Tack på förhand

/ Sevilay Selek

Underskrift av pedagogerna

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

Bilaga 2

Bakgrundsfrågor:

1. Hur länge har du jobbat som förskollärare?
2. Har förskollärare varit ett drömjobb för dig?

Intervjufrågor:

1. Vad är lek enligt dig? Hur definierar du begreppet?
2. Vad har du för roll för lärande genom lek?
3. Vilka förutsättningar skapar du för barns lek?